

Да ўсіх работнікаў культуры Беларускай ССР

Зварот удзельнікаў рэспубліканскай нарады работнікаў культуры БССР, якая адбылася ў Мінску ў красавіку 1955 года

Рашэнні студэнцкага пленума ЦК КПСР «Аб павелічэнні вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі» ставяць перад работнікамі ўстаноў культуры задачу — карэнным чынам палепшыць культурнае абслугоўванне сельскага насельніцтва, перастварыць дамы культуры, хаты-чытальні, бібліятэкі, клубы ў ачагі бавой прапаганды дасягненняў савецкай аграрнай навукі і вопыту перадавой сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Міністэрства культуры Беларускай ССР, абласныя ўпраўленні і раённыя аддзелы культуры пад кіраўніцтвам партыйных і савецкіх арганізацый праводзяць пэўную работу па камуністычнаму выхаванню працоўных і мабілізацыі ўсіх сіл на выкананне задач, пастаўленых партыяй і ўрадам перад савецкім народам.

Аднак работнікі культуры Беларускай ССР павінны прызнаць, што стан работы ўстаноў культуры ў рэспубліцы яшчэ не задавальняе ўзровень запатрабаванні сельскага насельніцтва.

Некаторыя дамы культуры, сельскія клубы, хаты-чытальні, бібліятэкі, дамы народнай творчасці і музеі працуюць у адрыве ад важнейшых палітычных і гаспадарчых задач, праводзячы сваю работу фармальна, суха, без уліку мясцовых умоў, не шукаюць новых, дзейсных форм, якія дапамагалі б працоўным хутчэй і лепш вырашаць задачы, пастаўленыя Цэнтральным Камітэтам КПСР на ўздыме сельскай гаспадаркі і павышэнню матэрыяльна-культурнага ўзроўню народа.

Неабходна шырай разгарнуць прапаганду і раскручванне рашэнняў студэнцкага пленума ЦК КПСР, усмярня сядзеічальна распаўсюджанага пераважна вопыту вярот калгаснікаў, работнікаў МТС і саўгасаў, скарыстаўшы для гэтага ўсе сродкі, што ёсць у распараджэнні ўстаноў культуры (кіно, радыё, друк, агітбрыгады, гурткі самадзейнасці, лектарскія групы, бібліятэкі, кнігагандаль і г. д.).

Удзельнікі рэспубліканскай нарады звяртаюцца да ўсіх работнікаў культуры і навукі Беларускай ССР, да ўсіх сельскай інтэлігенцыі, аграномаў, настаўнікаў, інжынераў, зооветэрапінаў, перадавой сельскай гаспадаркі, камсамоўцаў і ўсёй сельскай моладзі з заклікам — прыняць самы актыўны ўдзел у рабоце дамоў культуры, клубаў, хат-чытальні і лектарскіх аб'яднанняў, умяшчаючы прапаганду перадавой вопыту, агра-тэхнічных і навукова-прамысловых ведаў. Кожны раённы дом культуры павінен стаць цэнтрам пастаяннай культветработы для ўсіх клубных устаноў сёла і цэнтрам аб'яднання і распаўсюджвання вопыту работы перадавой сельскай гаспадаркі.

Толькі калектыўным намаганнем мы зможам паспяхова вырашыць гаспадарыя задачы, пастаўленыя перад намі Камуністычнай партыяй і Савецкім урадам.

Для вырашэння гэтых задач, нарада лічыць неабходным:

У вясенне-летні перыяд перанесці ўсю культурна-масавую работу хат-чытальні, клубаў, дамоў культуры і бібліятэк у палядовыя бригады.

На жывёлагадоўчых фермах стварыць чырвоныя куткі; арганізаваць ва ўсіх клубных устаноў агітацыйна-мастацкія бригады і забяспечыць іх рэгулярна выступленні перад калгаснікамі, работнікамі МТС і саўгасаў.

Шырай разгарнуць шэфскую дапамогу вёсцы з боку гарадскіх устаноў культуры.

Дамы народнай творчасці, тэатры, канцэртныя ўстановы і творчыя саюзы павінны штодзённа дапамагаць раённым дамам культуры і сельскім клубам у развіцці мастацкай самадзейнасці калгаснікаў, работнікаў МТС і саўгасаў.

Важнейшая задача бібліятэк — абслуговаць кнігай кожную калгасную сям'ю. Кожная раённая бібліятэка да канца 1955 года павінна мець не менш 1.500 чытачоў на хатнім абанемце і не менш 500 чытачоў у пераходных пунктах і філіялах, дамагаючыся павелічэння колькасці чытачоў за лік калгаснікаў, механізатараў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Да канца 1955 года павелічыць кніжныя фонды сельскіх бібліятэк не менш чым да 2-х тысяч экзэмпляраў у кожнай.

Цяпер у сельскай мясцовасці ёсць дастаткова культурных сіл для таго, каб рашуча палепшыць лекцыйную прапаганду, пашырыць тэматыку лекцый, у першую чаргу ў галіне сельскай гаспадаркі і прыродазнаўча-навуковых ведаў. У кожным населеным пункце штомесячна чытаць не менш 1—2 лекцыі.

Работнікі кіно абавязаны шырока распаўсюджаць дасягненні аграбіялагічнай навукі і перадавога вопыту калгасцаў, МТС і саўгасаў шляхам шырокага паказу дакументальных, навукова-папулярных і вучэбных сельскагаспадарчых кінофільмаў, сістэматычна павышаючы культуру кіноабслугоўвання працоўных.

Поўнасцю выконваць план кіноабслугоўвання аграагра-тэхнічных курсаў; ахапіць кінопаказам усё сельскае насельніцтва рэспублікі; шырока прыцягваць да сваёй работы кіраўнікоў МТС, калгасцаў, сельскіх клубаў, хат-чытальні, мясцовыя акты і з іх дапамогай прамаагаванні кінофільмаў праводзіць масава-палітычную работу; суправаджаць кінофільмы лекцыямі і гутаркамі на актуальных тэмах, арганізоўваць кінолекторыі, фотамантэжы, выстаўкі, якія адлюстроўваюць дасягненні нашай краіны ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

Работнікі кніжнага гандлю абавязаны палепшыць абслугоўванне пакупнікоў, разгортваць прапаганду і рэкламу кнігі, асабліва ў сельскай мясцовасці. Сістэматычна камплектаваць індывідуальныя, калгасныя і іншыя бібліятэкі палітычнай, сельскагаспадарчай і мастацкай літаратурай, дэталёва вывучаць запатрабаванні насельніцтва, узорна арганізоўваць расшырэнне кнігі праз аддзелы «Кніга—пошта».

Нарада заклікае ўсіх работнікаў культуры Беларускай ССР настолькі авадоўваць марксісцка-ленінскай тэорыяй, удасканальваць сваю дэзавую кваліфікацыю, дамагацца новых поспехаў развіцця ўсёй культуры-асветнай работы ў рэспубліцы.

Рэспубліканская нарада выказвае ўдзячнасць у тое, што работнікі ўстаноў культуры БССР з часцю справіцца з задачамі, пастаўленымі перад імі Камуністычнай партыяй і Савецкім урадам.

Прынята аднагалосна ўдзельнікамі рэспубліканскай нарады работнікаў культуры Беларускай ССР.

Мастакі Беларусі на Усесаюзнай выстаўцы

на Усесаюзнай выстаўцы

Група беларускіх жывапісцаў, графікаў, скульптараў і майстроў дэкарацыйнага мастацтва ўдзельнічае ва Усесаюзнай выстаўцы. Аднак тая творы, з якімі беларускія майстры на гэты раз выступілі на аглядае, не адлюстроўваюць поўнасьцю сучасны ўзровень развіцця выяўленчага мастацтва Беларусі. Гэта тлумачыцца тым, што мастакі ўсе свае намаганні сконцэнтравалі на падрыхтоўцы да докладаў у Маскве. З гэтай прычыны, у параўнанні з мінулымі гадамі, была абмежавана колькасць работ, экспанаваных на Усесаюзнай выстаўцы.

Тыповыя рысы развіцця савецкага выяўленчага мастацтва з'яўляюцца цікавае да бытавога жанра, да псіхалагічнай героі. І сярод двух дзесяткаў экспанаваных работ беларускіх аўтараў найбольш вызначваюцца творы, прысвечаныя быту нашых людзей, прасякнутыя любоўю да простага савецкага чалавека.

Але разам з тым, Усесаюзная выстаўка паказала, што ўсё ўдзельнікі мала звяртаюцца да значных тэм, якія адлюстроўваюць вялікую гістарычную дзейнасць савецкага народа, да сюжэтаў, што апазваджаюць аб яго баявых подзвігах, гераізме ў працы.

Сярод работ мастакоў Беларусі на выстаўцы карціны на такія тэмы адсутнічаюць зусім. Аліным водгукам на гэтыя важныя тэмы з'яўляюцца інвентарныя С. Раманава да IV тэмы «Гісторыя БССР» ды малюні А. і С. Ткачовых да рамана Н. Остроўскага «Як гартавалася сталь».

Асобныя карціны і малюні беларускіх мастакоў на выстаўцы характарызаваюцца пастычнасцю, лірызмам. Простыя бытавыя сцены жарывых твораў, на жаль, не заўсёды дастаткова глыбока па амету, а змястоўныя адуны часам зніжаюцца дробным сюжэтам або невыразнасцю пластычнага вырашэння тэмы.

Тэма цікава задуманая Ткачовымі карціна «У полі. Самалёты ляцяць», — па тэме больш значная, чым на пластычным асяродку. Пастычныя дзіцячыя мары аб подзвігах, захваленне адвагай дзіцячых, юнацка дзіцячыя — усё гэта азіваецца ў тым хвалючым пацудзі, якое выклікае ў дзіцячых самалёт. Для таго каб падкрэсліць думку аб шырокіх шляхах, што адкрываюцца перад юнацтвам у нашай краіне, выбрана правільная сюжэтная сітуацыя: бясконыя дзіцячыя аямі, прастору неба і гука дзіцячых, якія сочаць за палётам сталёных ітупак. Каларыт карціны — мяккі, стрыманы, ён не адцягвае ўвагі ад дзіцячых твораў, бо па задуме кожны з хлопчыкаў па-свойму, у адпаведнасці са сваім складам характару, рагуе на працягваючы звышні самалёт. Але ўсё акрамя туй і праўдлівае слабасць майстэрства Ткачовых. Далёка не ўсе індывідуальныя характарыстыкі ім удалася. Аўтары не адолелі з належнай выразнасцю выявіць у позах, жэстах, тварах усіх хлопчыкаў іх унутранае жыццё. Некалкі вяла, нематэрыяльна напісаны партреты дзіцяці, якія размясціліся ў рознастайных позах; не скаманавана і група ў цэлым. Калі-б псіхалагічны змест карціны быў пластычна больш ясна выяўлены, яна не выклікала-б тую асацыяцыю з вядомай карцінай Сяпанова «Журавы ляцяць», якая ўнікае ў многіх, наглядных па розніцу дзіцячых амету гэтых твораў.

Другая суб'яная работа гэтых мастакоў — кампазіцыя «Я калодзежа». Тэма яе — малодзе, здароўе, вяселле савецкіх людзей. Карціна сапраўды ўражае сваёй жыводнасцю, ад яе вее прывабнасцю малодзі, яна прасякнута сонечным святлом і свежасцю. Але які-ж яе сюжэт? Дзіцячы льюць ваду на аголеную спіну малодца механіка або трактарыста, які падшоў да калодзежа асяжэнца. Яны ў захваленым смяротцы. Але чым больш уважліва ўглядзеся ў



Прыезд дваццаціпятціхсяціка ў калгас. Карціна мастака А. Раманчыча (перасоўная выстаўка работ студэнтаў-дыпломнікаў мастацкіх інстытутаў ССР).

Мастацкае радыёвяшчанне

У нашай краіне радыё даўно ўвайшло ў быт народа. Яно побач з друкам стала магутным правядком камуністычных ідэй, першым прапагандаістам і распаўсюджаальным дасягненняў навукі, літаратуры, мастацтва.

Радыё стварыла шырокую магчымасць прапагандаваць лепшыя ўзоры літаратуры, даносіць іх да слухача ў выкананні чытальнікаў-прафесіяналаў яшчэ да паўлення ў друку.

Вядзючыя задачы ставяць перад работнікамі радыё. І работнікі радыё дасягнулі тут пэўных поспехаў. Асобныя ўдалыя перадачы як па рэдакцыях мастацкага вяшчання, так і па іншых рэдакцыях — сельскай гаспадаркі, палітычнага — атрымалі станоўчыя водгукі радыёслухачоў. Але ўсё-ж нашы перадачы часам атрымаваюцца першымі на мове і па выкананню, у іх мала творчай думкі.

На радыё, напрыклад, існуе тэрмін: «Перад мікрафонам» — «Тэатр перад мікрафонам», «Шысьменні перад мікрафонам». Такое вышчленне ўскладае вялікую адзаснасць і на выступаючага і на работнікаў радыё. У нас-жа да гэтага пытання яшчэ не дадзена механічна.

Напрыклад, калі мы гаворым — «Шысьменні перад мікрафонам», то разумеем уславае чытанне пісьменніка сваіх твораў. Трэба ўсвядоміць, нарэшце, што пісьменнік перад мікрафонам — гэта не столькі ён сам, яго голас, а тое, што ім напісана, яго твор. Тут галоўнае — якасць, мастацкія вартасці твора.

Ад ацэнка-чытальніка неабходна патрабаваць, акрамя вырашасці, яшчэ вернага данясення стылю пісьменніка, асаблівае ацэны яго творчага «я». У нас-жа, іншы раз, адбываецца нівеліроўка.

Рэдактарам мастацкага радыёвяшчання трэба быць больш патрабавальным як да сваёй работы, так і да работы пісьменнікаў. У нас яшчэ пранікае ў эфір не зусім якасны матэрыял — недарэкаваныя вершы, скораспелая проза. Рэдактары часта саромеюцца сказаць «мастак» аўтару, што яго твор сыры, патрабуе дорадоўкі.

З поспехам ішоў у нас па радыё «Клоп» Маякоўскага ў перакладзе К. Кірэнкі. Спецыяльны варыянт для радыё пазы «Граніцы» зрабіў А. Куляшоў. Часта выступаюць на мікрафона пазы М. Танка, А. Зарыцкі, М. Калачынскі, Э. Агняцят, празаікі Я. Брыль, І. Шамякін. Нямаю твораў для радыё напісаў К. Губаровіч. Аднак пісьменнікі амаль не даюць радыёнавісаў, якія нам вельмі патрэбны.

З ацэнкамі карамі справа абстаіць больш паспяхова. У Мінску працуюць два першакласныя драматычныя тэатры, дзе ёсць німала выдатных майстроў сцены, якія маюць вялікі вопыт работы на радыё, здольны ствараць цікавыя мастацкія вобразы і ў радыёперадачах.

Значна горш абстаіць у нас справа з індывідуальнымі выканаўцамі мастацкага галоўнага рэжысеру ўпраўлення радыёафармацыі.

«Старая блка. Каралішчычы» Галіны Азгур на першы погляд, здаецца, таксама насё ў сабе нешта самотнае. Гэтае адчуванне выклікаюць цёмныя калматыя лапы старой блкі, расквітнуты над скрыжаваннем сцяжак на мяжы старога і маладога лесу. Але гэтыя вялікія, плаўна выгнутыя галіны, нібы абараняючы сабой малодзія парасткі блачка, а далей туючыя яшчэ свежыя кунны маладой зеляніны. Праз лёгкія каруныватыя контуры высокіх елак, што распасцёрліся над воблачным небам над юнымі парасткамі, бачны асветленыя беражы воблакаў. І ўсё гэты кучок вельмі алічкова гушчар паўстае як вобраз вечна новай невычэрпнай сілы і прыгажосці магутнай прыроды.

Іншую тэму і сюжэт выбраў В. Цвірка для карціны «Узараная падіна». Шырокая хвалістая стужка сярэд зеляніны ляжаць пласты ўзнятай зямлі. Удалечыні — падошы сцягла і ценю, дрэвы, палі і лугі. Пасёлак пад узгоркам і ўсё шырокае панарама пераўтворанай прыроды сведчаць аб прысутнасці чалавека, аб яго творчай працы. Карціна Цвірка, хоць і не паабудзена асобным недахопам (яна крыху аднастайная і вялая па п'емі), уводзіць у пейзажы беларускіх майстроў матывы сучаснасці, адкрывае перад беларускім жывапісам цікавыя шляхі сюжэтно-кампазіцыйных вырашэнняў. Яна вучыць нас бачыць, разумець і любіць новыя рысы характара прыроды. Такія ўласцівасці характэрны і невядомыя змаўцаў С. Раманава «На палескай падіне».

Плакаты і карыкатура прадстаўлены на выстаўцы ўсёго толькі дзюма работамі А. Волкава: «Ці, ідзі малаці!» — «Жытцё баліць!» і «Тры граціны з промкаванасці». У іх з дапамогай праўдлівых, запанатых вобразаў мастак высьмелў калгасных гультаяў і кааператывныя непаладкі. Форма яго гротэскавых кампазіцый вельмі канкрэтная, што надае ім асабліва перакарнальнасць. Аднак рабыць на аснове гэтых двух карыкатураў якія-небудзь аб'яднанні аб стане беларускай сатырычнай графікі — вельмі цяжка. Можна толькі адзначыць, што беларуская сатырычная графіка развіваецца ў тым-жа кірунку, што і творчасць вядучых майстроў усёй рэспублікі ў гэтым жанры.

На выстаўцы мала экспанавана беларуская скульптура. Тым больш прыкра, што тры работы з чатырох не асабліва цікавыя.

С. Сяіданаву выстаўіў бюст Канстанціна Заслонова, вельмі «вонкавы» — неглыбокі па характэрыстыцы; па амету і пластыцы ён у многім слабейшы за фігуру Салтыкова-Шчэдрына, створаную ім у 1952 годзе. І С. Рубемяны, які ўпершыню выступаюць на Усесаюзнай выстаўцы, у партрэтах Янкі Купалы і Якуба Коласа абдзілі пудоўныя вобразы народных паэтаў; усхачоў і холадам вее ад гэтага мармуру, не ажыўленага сапраўднай творчасцю.

Партрэт кітайскага пісьменніка Лу Сіня, выкананы З. Азгурам, належаць да лепшых скульптур на выстаўцы. Галыня і тонкасць псіхалагічнага амету вобраза ўваблены ў яснай і дасканалай форме. Давольна і мудры погляд чалавека, які многа перажыў, але не скінуў перад нягодамі жонца; прастата і демократычнасць яго, спакой, набыты намаганнем волі, выяўлены ў прыгожым, гарманічным жэсце складзеных накрыв рук, у паставе галавы, у тонка акрэсленых рысах твара, у агульным абрысе бюста.

Да юбілейна Усесаюзнай мастацкай выстаўкі 1957 года беларускі мастак павінен прысеці з новымі карцінамі і скульптурамі, якія смела вырашылі-б вялікі тэмы нашай сучаснасці, з творами, якія лічыць больш шырака багата магчымасці пудоўнага рэалістычнага мастацтва краіны сацыялізма.

В. ГЕРЦЭНБЕРГ, кандыдат мастацтвазнаўчых навук, старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнай Трацкоўскай галерэі. Масква.

Пытанні мастацтва ў часопісе „Беларусь“

Сярод надрукаваных матэрыялаў аб мастацтве ў часопісе «Беларусь» вызначаюцца артыкул Ул. Няфёда «Першыя крокі». На аналізе двух сатырычных спектакляў, пастаўленых на тэатра А. Маваёнка «Выбачайце, калі ласка!» у Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы і В. Мінка «Не называючы прозвішчаў» у Рускім драматычным тэатры імя Горкага, аўтар ставіць праблему стварэння станоўчага героя ў сатырычных п'есах. Ён спрабуе таксама наменціць шляхі правільнага выяўлення такіх твораў на сцэне.

Своечасовы артыкул «Аб забытых каштоўнасцях» А. Есакова. Аўтар справядліва адзначае, што рэпертуарная справа ў гэтым тэатральным сезоне выклікала трывожу. У большасці тэатраў рэспублікі творы беларускіх драматургаў займаюць нязначнае месца, або зусім адсутнічаюць. Аўтар правільна ставіць пытанне аб узаўважэнні на сцэне твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа, лепшых п'ес Я. Міровіча, К. Чорнага, Э. Самуйленка, В. Вольскага і інш., якія ў свой час карысталіся ў гледача шырокай папулярнасцю. Правільна зазначаецца ў артыкуле, што мае месца аднабокны падыход тэатраў да рускай класікі і савецкай драматургіі.

У рэпертуары чамусьці не знойдзем твораў Д. Фанвізіна, А. Грыбаедава, М. Салтыкова-Шчэдрына, В. Іванова, В. Вішнёўскага.

У часопісе змешчаны артыкул П. Герасімовіча «Творчасць мастакоў рэспублікі», прысвечаны вышкам выстаўкі твораў 1953 года. Шкада толькі, што аўтар больш звяртае ўвагу на тэматыку і змест работ, чым на майстэрства іх выканання.

Цікавымі з'яўляюцца малавядомыя матэрыялы пра пачынальнікаў фатаграфіі на Беларусі, мастакоў з прыгонных слянаў, аб беларускіх замалеўках Міхэйшына, гравіора Тамаша Макоўскага. Пажадала, каб такія вядомыя часей з'яўляліся на старонках часопіса.

Большасць астатніх артыкулаў, змешчаных у мінулым годзе, прысвечана юбілейным датам асобных дзеячоў мастацтва і розным культурным падзеям, якія адбываліся ў рэспубліцы. У гэтых артыкулах, як правіла, аўтары вызначаюць шлях юбіляра, паказваюць, што ён унёс новага ў скарбніцу культуры.

У такім плане і напісан артыкул «На шляху да сталасці», прысвечаны прысутнаму ў нашай краіне званню народнага артыста рэспублікі. Ул. Няфёда ў спідэй форме аналізуе створаныя ацэнкам вобразы, знаходзіць яго ўласны пошчырк.

Але доводзіцца канстатаваць, што такіх матэрыялаў у часопісе мала. Большасць юбілейных артыкулаў не можа задаволіць патрабаванні чытача, бо ў іх у вятары ўжо раз перапынаецца даўно вядомае. У іх звычайна біяграфія займае большае месца, чым характарыстыка творчасці. Жыццёвы шлях, вядома, важны. Але калі біяграфія становіцца самамэтай, яна не прыносіць карысці чытачу. Такое захваленне прыводзіць да беглага пераключэння створанага мастаком, павяржанага агляду яго творчасці. Вос як характарызуе Н. Уладзіміраў вобраз Марысі, створаны І. П. Александровскай у оперы Я. Цікоцкага «Міхась Падгорны»: «У гэтым вобразе асабліва глыбока адчулася разуменне актывнай душы і характара жанчыны з народа». Але такія словы можна адрасаваць многім актывам, не толькі опернага, але і драматычнага твора.

Не лепш напісаны артыкул Ф. Смольскага аб кампазітары М. Чуркіну, Ф. Лейтман — аб мастаку Ул. Кудрэвічу, І. Ікснэвіча — аб кампазітары Я. Цікоцкім. Іх твораў даюцца агульныя ацэнкі.

Да гадзін смерці В. Маякоўскага часопіс змешчў артыкул «Маякоўскі на астрадзе», у якім вяртаюцца да вышчленнага паэта як чытальніка ў Маскве, Баку, Ленінградзе, Новазчыраску, Растове, Харьве. Аб гэтым п'ем пісаўся ў іншых артыкулах. Менш за ўсё ўпаміналася выступленне В. Маякоўскага ў Мінску. На старонках часопіса вярта было пагаварыць пра гэта.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

Скульптура прадстаўлена фотаздымкамі прац І. Рубемяна «Янка Купала», М. Рубемяна «Якуб Колас», З. Азгура «Калыханка» і інш. Шкада толькі, што іх няма ў часопісе.

Трэба вітаць імкненне рэдакцыі шырай пазнаёміць чытача з прыгожымі беларускімі пейзажамі. Большасць фотаацуды і прысвечана гэтайму. Радуюць вонка здымкі «Краявіцц» і іншыя).

У хвіліну роздуму

Яндаўна адзін з маіх таварышаў — звычайны пачынаючы паэт, працягваючы новую паэму Аркады Куляшова, спытаў мяне:

— Скажы, браце, ты ведаеш Куляшова, знаёмі з ім? Які ён з выгляду? Я чатыры гады ў Мінску, а ўсё ніяк не ўдаецца пабачыць яго...

Пытанне таварыша навядло мяне на сумны роздум. Справа не ў тым, вядома, што мой таварыш не бачыў паэта А. Куляшова. Гэта прыватны выпадак, мне здаецца, у пэўнай меры характэрны для адносінаў паміж сталымі і пачынаючымі пісьменнікамі ўвогуле. Не ведаем мы адін другога, не знаёмі мы. Так і жыем, і працуем. І калі малады хоць сочыць пільна за кожным новым творам сталых, дык сталыя і гэта не робяць у адносінах да маладых. Ва ўсім выпадку, малады гэтага не адчувае.

Рэспубліканскага і затым Усесаюзнага з'езду пісьменнікаў малады аўтары чакалі, можа быць, з большым нецярпеннем, чым хто іншы. Думалася, што гэты падзеі стануць паваротным пунктам і ў адносінах да літаратурнай моладзі. Але, на жаль, у Беларусі належнага клопату аб выхаванні літаратурнай змены па-ранейшаму не адчуваецца. Пісьменнікі старэйшых пакаленняў, за рэдкімі выключэннямі, не сталі для моладзі чужымі і добра-звычнымі таварышамі, строгімі і патрабавальнымі настаўнікамі. Пры адсутнасці іх пітэсультантаў Саюза пісьменнікаў, нягледзячы на ўсё сваё старанне, не могуць выправіць становішча. Там больш, што творчыя секцыі Саюза мала дапамагаюць росту маладых, творчасць іх разглядаюць толькі тады, калі праба ставіць пытанне аб прыёме таго ці іншага таварыша ў Саюз. Пры гэтых умовах і такія шырокія, урачыстыя кампаніі, як рэспубліканскія нарады маладых, нямога прыносяць карысці.

Некалькі год працуе — і доволі актыўна — літаб'яданне пры газеце «Чырвоная змена», якое налічвае каля сарака маладых аўтараў Мінска. Але хто са старэйшых пісьменнікаў зацікавіўся работай гэтага аб'яднання? Хто з іх — хоць адзін раз — пабываў на яго пасяджэнні?

Ніхто. А шкада. Для моладзі гэта было-б вельмі карысна. Можа быць, выхавуючы работу з маладымі старэйшыя таварышы выдчуць праз газету і часопіс? Гэтага нельга сказаць таксама. Ніхто з вядомых пісьменнікаў не выступае з разглядам творчасці маладых. Асабліва гэта датычыцца тых, у каго яшчэ няма кнігі, — пра іх або зусім маўчаць, або ўспамінаюць у двух-трох словах.

Маладых пачаў, празаікаў, драматургаў найбольш непакояць пытанні творчага характару: як, яким шляхам павялічыць, удасканальваць майстэрства? Усе згоды, якія цяжкім бывае пачатак творчага шляху. Не кожнаму адразу ўдаецца загарыць сваім голасам, «знайсці сябе». Волкі сумненняў, хістанняў, а падчас і горкіх расчараванняў перажывае аўтар першых твораў! І гэта хвароба росту настойна патрабуе ўмяшання вопытнага «ўрача». Тое, да чаго малады аўтар дайце доўгім шляхам самавывучэння і самааналізу, вока сталага літаратара заўважыць адразу. Вопытны літаратар можа перасцерагчы ад

няправільнага кроку, ад марных шуканняў. Але для таго, каб аказаць такую спецыяльную падтрымку і дапамогу пачынаючаму, трэба ведаць яго, саціць за яго кожным творам. На жаль, толькі ў нямногіх хапае на гэта часу, зацікаўленасці, жадання.

Не шкодзіла-б увогуле цікавіцца час-ад-часу, як і чым жывуць маладыя, пачынаючыя літаратары. Яны — жывыя людзі, пераважна юнацкага ўзросту. І складаюцца не толькі як паэты або празаікі, але і як характары наогул.

Мала дапамагаюць творчому росту пачынаючых маладзёжныя газеты. Творы іх друкуюць рэдка, ад выпадку да выпадку. Прычым большая частка гэтых твораў, звычайна, напісана па заказе да юбілейных дат або для тэматычнай паласы. Думалася, што практыка заказаў маладым — не заўсёды дае карысць. Гэтая практыка хавае ў сабе небяспеку для пачынаючага аўтара ператварыць у «блуднае дзіця веку» з фельетона І. Гіфа і Е. Петрова, у юбілейшчыка, і можа даць нахлестнікі ў літаратуры замест сапраўднага, самастойнага творцы.

Недзавальваюча застаўлена справа з выданнем першых кніг маладых аўтараў. Нарэдка іх кнігі ляжаць у выдавецтве па некалькі год і пераносіцца з плана ў план. Неузрумава таксама, чаму спынена выданне альманаха «На сонечных спежках». Наадварот, трэба было больш дабыта заставаць да яго выдання. Увогуле, трэба больш і смялей выстаўляць творы маладых на суд чытача. Гэта толькі дапаможа іх творчому росту.

Адносіны да твораў пачынаючых у рэдкіх рэдакцый бездаказныя. Над імі ўчываюць «дойной убойственым оград», як пісаў Мінаев, — і рожуць, і красяць! А выйдзе твор у свет — бацька родны не паізае. Могуць выкінуць штраф ці дзе, або дапісаць новую, могуць змяніць і тэкст, змяніць загаловак, і ўсё гэта без ведама аўтара. Іншы раз называюць свой густ, і аўтар, каб толькі яго надрукавалі, вымушаны згадзіцца. Але ці не трапіцца так часта самабытнасць, арыгінальнасць маладога голасу?

Літаратурная моладзь у рэспубліцы ходзіць самапазнаючы і, як кажучы, варыцца ва ўласным саку. Гэта не можа быць жаданым вынікам. Чым растуць, напрыклад, тое, што некаторыя звычайныя маладыя паэты, як Я. Пархута, В. Шымук, А. Верабей, перасталі пісаць або шпундзі зусім мала — у год на вершу, і тыя пасрадыня, як Г. Кляўко, А. Жытка, Я. Ляшчын? Многія маладыя знадага доўга «топчуцца на адным месцы». Чаму-ж усё гэта не турбуе праўдлівае Саюза пісьменнікаў Беларусі?

Хочацца кінуць шпурок і таварышам з ЦК, абомаяў і гармокаў комсамола. Яны таксама не ведаюць пісьменнікаў-комсамолаў, не дапамагаюць ім.

У нас больш заклікаюць «клапоціцца па-гораўску аб літаратурнай моладзі», чым клапоціцца. А час перайці ад заклікаў да справы. Назначна, сіцільна, але канкрэтная, практычная дапамога ў стору развіцця карыснайша для самай гучнага закліка.

Народны паэт Беларусі Янка Купала выказаў аднойчы: «Той не пісьменнік, хто не клапоціцца аб сваёй змене». Вельмі добра сказаў незабыўны Іван Дамінівіч! **НІ ГІЛЕВІЧ.**

Моўныя вынаходствы „Вожыка“

На вокладцы пятага нумара за 1955 год гумарыстычнага часопіса «Вожык» змешчаны малюнак з наступным подпісам: «Жанчыны ўсюго разумеюць (напэўна — гаворыць) на розных мовах, а ў барашбе за мір яны заўсёды знаходзяць агульную мову».

Жанчыны на малюнку трымаюць у руках плакаты на нейкіх незразумелых мовах. Маркуючы па подпісу на рускай мове, на ўсіх плакатах павінен быць напісаны заклік: «За мір!» У сапраўднасці-ж для перадачы, напрыклад, паянкі — мір на французскай мове рэдэкацыя часопіса вынайдуе нейкае зусім новае слова — saraix, у той час, як мір па-французску la paix. (Відна,

мастак А. Волкаў, не ведаючы французскай мовы, прыняў у рукапісны тэкст літары І за с і да таго-ж напісаў артыкул разам з назойлівым). Па-польску ў кароненькім слове рокі (мір) зроблена аў дзе па мымкі: напісана рокоі, вынайдуена літара І з двума кропкамі, якая не існуе ў польскай мове.

Есць памылка і ў нямецкім напісанні слова мір — Frieden, прапунчана літара е пасля і. Такія нехайныя адносіны да рэдагуемага матэрыялу вельмі не да твору часопісу, які павінен сваім вострым словам бачаць усялякую нехайнасць і надобрасумленнасць у працы.

Штамп-ворог мастацтва

Пісаць добрае аб театры куды больш прыемна, чым благодзе. Асабліва, калі гаворка ідзе аб зусім яшчэ маладым калектыве. І ўсё-ж я мнушыра сказаць таварышам з Гомельскага абласнога тэатра ніхай сабе горду, але праўду. Можна зразумець так званыя аб'ектыўныя прычыны: театр фарміраваўся ў вельмі кароткі тэрмін. У горадзе даўно не было сталага калектыву, і кіраўнікі новага тэатра павіны былі падумаць аб тым, як ім трэба «завабываць» глядача, «прывучаць» да дарогі, што вядзе да прыгожага і ўтульнага, аднак яшчэ «не абжытага» будынка. І вось на афішы з'явіліся назвы п'ес, якія сведчаць, што театр правільна зразумуе сваю задачу: знаёміць гамельчан з вобразаў нашых сучаснікаў. Добрай і апраўданай была смеласць — ставіць творы, якія выклікаюць спрэчку, абуджаюць у глядача роздум аб жыцці, звяртаюць увагу на хвалючыя пытанні нашых дзён. Варта прычытаць на афішы адну за другой такія назвы, як «Гды вандраванні», «Гісторыя аднаго каханя», «Крылле», «У добры час!», і — хочацца пабываць у театры.

... У зале гасне святло, павольна раскрываецца заслона, і пачынаецца спектакль «Крылле». І амаль адразу адчуваеш расчараванне.

Чаму? Аказваецца на гэта, хочацца выказаць некалькі думак і не толькі аб гэтым спектаклі.

Барыс БУРЯН

дзе кожнае слова наўмысна падкрэслена: калі Рамадан адуецца, мы чуюм напышліва гнеўныя інтанацыі, калі ён здаілены, мы бачым урачыстае здзіўленне, калі яму весела, — у яго гучыць бестурботны смех. Рамадан увесь час выступае павяжана, велічна, горда і... «прыгожа». Нават сівізна ў яго ў валасях «прыгожая». Дзесяці мы сустракаліся з такім персанажам. Такая жда, такі жэсты, інтанацыі — гэта ўсё ўзаімадзействуючыя «герою», якія П. Жыткавец запісвае з арсенала актёрскага штамплаў. Ён паказвае не канкрэтнага жывога чалавека, а станоўчага героя наогул. Так, як крычэць ці гневаецца да яго Рамадан, справядку гневаюцца на сцэне не вельмі патрабавальныя Фердынанды і Незнамавы, Кіны і Ждавы. Замест характэрна перадаць глядачом — агульнае ўражанне аб характэры асобы. А Рамадана ўважліва сапраўды перадае актёр П. Жыткавец.

На спектаклі «Крылле» пераконаемся, наколькі базігатасна разбурае штамп нават самыя добрыя намеры рэжысёра і актёраў. Мусіць, у час рэпетыцый які зусім дзіка высвегалі свае задачы, абмеркавалі сутнасць амаль кожнага сцэна, шукалі і знайшлі пэўны рытм у розных сценах, нарэшце, прадумалі значэнне паузы. Але ў спектаклі на першым плане — дэманстрацыя жадзурных тэатральных прыёмаў.

Штамп не ведае адценняў. Гэта проста-лінейнае і ўмоўнае выказванне пацудзі. У тэксце ролі Пятра Рамадана шмат мясцін, дзе ён з'яўляецца прымысловым і непаважным змагаром за шчаце радавога совацкага чалавека. Актёр П. Жыткавец, згодна штампу, іграе прышчэпаўсці і непрыёмнасці наогул. Таму яго Рамадан аднолькава выглядае грозным і тады,



Янка Купала. Ілюстрацыя работніка-чырвоначыскага г. Брэста Д. Сакажніскага.

Гарадскі агляд мастацкай самадзейнасці

У гарадскім аглядзе, які праходзіў з 24 па 27 красавіка, прымаў удзел больш 100 харавых, танцавальных, музычных калектываў фабрык і заводаў, прадпрыемстваў і вучэбных устаноў Мінска.

Значна ўзраста колькасць самадзейных калектываў, а таксама майстэрства іх выканаўцаў. Аб гэтым яскрава сведчыць выступленні на аглядзе калектываў трактарскага завода, у якім удзельнічала 300 чалавек. З вальміх песпехам выступіла самадзейнасць універсітэта. Выкананьня харавым калектывам, без музачнага суправаджэння, песні «Зімяна дарога», «Ой, на гары пшанічэнка», «Суседак» (украінская народная песня) гаворыць аб выключным майстэрстве гэтага калектыву, які дабіўся стройнага алігнага гучання (кіраўнік І. Кліецін).

Пранікнёна прагучалі беларускія народныя песні і пэні народаў СССР у выкананні хору педагогічнага інстытута імя Горкага. Высокую ацэнку атрымала самадзейнасць Беларускага політэхнічнага інстытута імя Сталіна, а таксама харэаграфічны калектыв медыцынскага інстытута, які выканаў з выключным тэмпераментам украінскі танец «Галак».

Паспяхова выступілі на аглядзе і самыя юныя ўдзельнікі — танцавальны калектыв прапоўных рэзерваў, які паказаў танцы — «Беларуская полька» і «Міцельца». Цікавымі былі і выступленні мінскіх чыгуначнікаў, будаўнікоў трэста № 1, завода імя Молатава.

На жаль, вельмі мала выступіла на аглядзе чытальнікі мастацкага слова. Зусім не чулі мы ніводнага твора Які Купала, Якуба Коласа. Гэты жанр у параўнанні з іншымі быў паказаны бедна. А між тым, для развіцця яго ў нас ёсць выключнае магчымасць. Выдатны майстры слова — актёры тэатра імя Які Купала, Дзяржаўнага рускага тэатра імя Горкага павіны аказаць дзейную дапамогу нашай самадзейнасці ў развіцці гэтага вельмі важнага і патрэбнага жанра.

Усяго ў аглядзе ўдзельнічала каля 5000 спевакоў, танцоўраў, музыкантаў Мінска.

Ул. СТЭЛЬМАХ.

Выстаўка ў Каунасе

У Каунасе адкрыта выстаўка беларускага выяўленчага мастацтва і народнай творчасці, на якой прадстаўлена звыш шасцісот экспанатаў: жываліс, скульптура, графіка, ткацтва, вышыванне, разьба па дрэву, ілюстрацыя.

На выстаўцы, за невялікім выключэннем, паказаны экспанаты, якія дэманстраваліся ў Маскве ў час дэкады беларускага мастацтва і літаратуры.

Выстаўка ў Каунасе, ужо другая па ліку ў Літоўскай рэспубліцы, паказала добры пачатак збліжэнню і дружбе паміж майстрамі мастацтва брацкіх народаў.

Манаграфія пра В. І. Дуніна-Марцінкевіча

Беларускі чытач з цікавасцю пазнаёміўся з працай С. Майхровіча пра Янку Лутыну. У пачатку гэтага года Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла яго новую кнігу — манаграфіяю аб жыцці і творчасці Вінцента Дуніна-Марцінкевіча.

Гэта даследаванне каштоўнае тым, што творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча разглядаецца ў шчыльнай сувязі з агульным працэсам развіцця беларускай літаратуры.

Крытыка правільна сцвярджае, што В. Дуніна-Марцінкевіч з'яўляецца пачынаючым беларускай літаратуры рэалістычнага кірунку. Да станоўчых з'яў дзейнасці пісьменніка даследчык адносіць яго паслядоўную барацьбу за стварэнне беларускай літаратурнай мовы, нацыянальнай драматургіі і тэатра. Уся яго літаратурная і тэатральная практыка жылася багацейшым беларускім фальклорам, жываўчыні ўплыў якога выразна адчуваецца ў пэўных і драматычных творах пісьменніка. Другой крыніцай, што жыўва праграмаваў ягоныя погляды пісьменніка, былі перадавыя руская і польская літаратуры, лепшыя традыцыі якіх ён пэўна наследаваў.

Вызначаючы месца В. Дуніна-Марцінкевіча ў агульным працэсе развіцця беларускай літаратуры XIX стагоддзя, крытык асабліва ўвагу аддае аналізу сацыяльнай накіраванасці яго творчасці. Ён гаворыць, што пісьменнік у сваіх верхах, паэмах і п'есах стварае вобраз простага высковага чалавека — селяніна-працаўніка. Але В. Дуніна-Марцінкевіч, як слуха са сцвярджае аўтар манаграфіі, не зразумуе усёй глыбіні і сутнасці класавай барацьбы свайго часу, спадзяваўся на тое, што каліфікат паміж панамі і селянінаў можна будзе вырашчыць шляхам прымірэння іх. У сваёй крытыцы В. Дуніна-Марцінкевіч не ўзімаўся да адмаўлення сістэмы прыгоннага ладу, лічыў, што ў цяжкім становішчы сялян вяртаць падданні, якія, на яго думку, горшыя за паю.

Аднак жніцце ўнесла істотную папраўку ў яго погляды і творчы метад. Жывучы ў сваім невялікім фальварку Людзінка пад Мінскам, ён меў магчымасць назіраць за жыццём селянства, асабліва ў насярпаформенны перыяд, бачыў несправядлівасць тагачаснага ладу і ў меру сілі і магчымасці імкнуўся крытыкаваць рэчаіснасць свайго часу. Глыбока прагрэсіўнай з'яўляўся ў творчых дзейнасці В. Дуніна-Марцінкевіча было тое, што ён пісаў на беларускай мове, ака забаранялася і праследвалася тады афіцыйнымі ўладамі.

Погляды аўтара манаграфіі на В. Дуніна-Марцінкевіча ніколі не разыходзіліся з тымі поглядамі, што ўсталяваліся ў беларускім савецкім літаратуразнаўстве. Аўтар дае шырокае характарыстыку супярэчнасцей у творчасці пісьменніка.

Супраць асноўных палажэнняў манаграфіі пра В. Дуніна-Марцінкевіча іярэчыць нельга. Яны слухныя і дастаткова абгрунтаваныя. Але нам хочацца спыніцца.

Спісан Майхровіч. В. І. Дуніна-Марцінкевіч, Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1955, стар. 209.

ца на тых пытаннях, якія не знайшлі належнага вырашэння ў данай працы.

Бясспрэчна, што на фарманне астаўтчных поглядаў В. Дуніна-Марцінкевіча ўплыў а руская і польская культуры. Канкрэтызуючы гэтыя правільныя палажэнне, даследчык перш за ўсё павінен быў звярнуць увагу на тое, чаму В. Дуніна-Марцінкевіч пачаў пісаць па-польску, чым з'яўляюцца яго раннія творы. У высвятленні гэтага пытання значна дапамагло-б крытыку вывучэнне перыядычнага друку — газет і часопісаў, якія выходзілі тады ў Варшаве, Вільні і Мінску. Дарэчы, гэта дапамагло-б яму вывучыць і мастацкае жніцце Мінска, у якім роля паэта і драматурга В. Дуніна-Марцінкевіча была доволі значнай. Ён быў адным з арганізатараў (у саракавых і п'яцідзесятых гадах мінулага стагоддзя) гуртка літаратуры і мастацтва ў Мінску, у які ўваходзілі рускія, беларускія і польскія пісьменнікі, кампазітары, мастакі. Шырэй неабходна было расказаць аб яго сувязях з такімі прагрэсіўнымі польскімі дзеячамі, як кампазітар С. Маляшка, пісьменнікі У. Сыракомля (Л. Кандратовіч), І. Крашчэўскі і інш. На дзейнасці В. Дуніна-Марцінкевіча можна было-б пераказна паказаць, якія глыбокія сувязі існавалі паміж польскай і беларускай культурай. Неабходна гаварыць аб гэтым шырэй, асабліва, калі мы разглядаем літаратурныя ці мастацкія з'явы беларускага грамадскага жніцця.

Даследчык піша, што драматургія В. Дуніна-Марцінкевіча з'яўляецца найбольш цікавай часткай яго літаратурнай творчасці. Гэта сапраўды так. І колькасця яна складае бадай большую частку ўсёй літаратурнай спадчыны пісьменніка. Крытык-жа разглядае толькі тры яго драматургічныя творы — лібрэта оперы «Сялянкі», п'есы «Пішкая шляхта» і «Залёты». А між тым вядома, што ім напісаны яшчэ лібрэта камічных опер «Набор рэкрутаў», «Сялянская бойка», «Цудоўная вада».

Разглядаючы драматургію В. Дуніна-Марцінкевіча, нельга абходзіцца і яго тэатральную дзейнасць у якасці актёра, рэжысёра і арганізатара аматарскага і публічнага беларускага тэатра. Гэтыя факты дапамагло-б глыбей раскрыць не толькі яго мастацкія прыніцы, але і мастацкія асаблівасці яго драматургіі, што, дарэчы, недастаткова зроблена ў кнізе.

Вядома, што першая беларуская опера «Сялянкі», створаная па лібрэта В. Дуніна-Марцінкевіча, была застаўлена ў пачатку 50-х гадоў у Мінску пры дапамозе і падтрымцы сяброў лібрэтыста, пераважна польскіх пісьменнікаў і кампазітараў з мінскага гуртка літаратуры і мастацтва.

Аднак даследчыку, вядома, не вядома, што «Сялянкі» была не першым оперным лібрэта В. Дуніна-Марцінкевіча. Адным з першых твораў гэтага жанра было лібрэта камічнай оперы «Набор рэкрутаў», напісаная ў сааўтарстве з Крыжановічам. Абодва сааўтары прымаў удзел у спектаклі, застаўленым у 1841 годзе ў Мінску. В. Дуніна-Марцінкевіч, як выканаўца і лі-

брэтыст, меў такі песпех, што яго нават павялілі ў друку. Гэта можна лічыць пачаткам яго літаратурнай і тэатральнай дзейнасці. Дарэчы, лібрэта гэтай оперы на сваёй ідэяй накіраванасці вельмі блізка да пэўна сатырычна-іраонічнага характару «Халімон на караваці» (1858), якая ў свой час забаранялася цензурай.

Тэатральная дзейнасць В. Дуніна-Марцінкевіча не абмяжоўвалася толькі аматарскай сцэнай. Ён прымаў удзел і ў Мінскім прафесіянальным рускім тэатры, напэўна выступіўшы ў інтэрмедых, якія былі напісаны ім і выконваліся паміж дэмамі спектакля «Рэвізор» Н. Гогаля. П'есы Н. Гогаля, А. Грыбедэва, А. Остроўскага, М. Салтыкова-Шчэдрына, А. Сухава-Кабаліна, якія ішлі тады ў Мінску, Брэсце, Вільні і Варшаве, дзе бываў В. Дуніна-Марцінкевіч, зроблі на яго пэўны ўплыў. Яны ўзмацнілі сатырычны пачатак у яго драматургіі. З другога боку, сатырычная заастанасць п'ес В. Дуніна-Марцінкевіча ўмацавала пад уплывам беларускай народнай творчасці, сатырычных анімічных паэм. А першарычынай крытычных адносін аўтара да існуючага жніцця была, безумоўна, сама рэчаіснасць, незадаволенасць саляўна прыгонным ладам.

У Люцыяны ў В. Дуніна-Марцінкевіча быў аматарскі сялянскі і школьны тэатр, дзе якая ён пісаў п'есы. Яны ставіліся самі-жа аўтарам. У кнізе прыводзіцца сцвярджэнне Ядвігіна Ш., быццам усе гэтыя п'есы згаралі. На мою думку, варта было пацікавіцца справамі жандармскіх Мінска, Вільні і Пецярбургскага цензураўскага камітэта, сарод архіваў якіх, магчыма, можна было знайсці цікавыя звесткі аб гэтым перыядзе творчасці пісьменніка, а магчыма і яго п'есы.

У манаграфіі неабходна было сказаць аб прадаўжальнасці творчых прыніцаў В. Дуніна-Марцінкевіча — такіх беларускіх пісьменнікаў, як Вярыга-Дарэўскі і Геронім Марцінкевіч, аб выкарыстанні яго прыніцаў польскім пісьменнікам У. Сыракомля, рускім пісьменнікам Шпілаўскім, а пазней — Я. Купалам.

Немааважную ролю адыграла драматургія В. Дуніна-Марцінкевіча ў застаўленні беларускага рэалістычнага тэатра. Яго п'еса «Пішкая шляхта» не сыходзіць са сцены савецкага беларускага тэатра, які захоўвае волькія традыцыі сваіх папярэднікаў — прадстаўнікоў класічнай драматургіі. Высвятленне ўсіх гэтых пытанняў было-б логічным заканчэннем даследавання творчасці пісьменніка, які заклаў фундамент беларускай нацыянальнай драматургіі і тэатра XIX стагоддзя.

Да недахопаў кнігі С. Майхровіча трэба аднесці дэбаванне ён на прамерную колькасць раздзелаў, адсутнасць аналізу асаблівасцей мовы, выкарыстання народнай творчасці ў верхах, паэмах і п'есах. Ёсць у кнізе і некаторыя п'есы. Аўтар на 62 старонцы называе іх «Залёты» «вершаванай камедыяй», а на старонках 186 — 189 гаворыцца, што яна напісана празаічным дыялагам.

Алесь ЕСАКОЎ.

На тэмы дня

У нашай рэспубліцы ёсць 265 фільмаў на тэмы сельскай гаспадаркі. Фонд іх няспына папўняецца, часта каларовымі варыянтамі.

Вельмі цікавымі для калгаснікаў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі з'яўляюцца фільмы «Кукуруза — рашучая кармавая культура», «Квадратна-гнездавы пасев кукурузы», «За высокі ўраджай кукурузы». Шляхі павелічэння вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі знаходзяць яраке і рэзультатнае адлюстраванне ў фільмах «Асновы кормлення сельскагаспадарчых жывёл», «Новая айчынная парода» (счыоўская), «Вырошчванне параста», «Вырошчванне цяля», «Залёны канвеер».

Кінокартэж «Механізацыя і электрыфікацыя жывёлагадоўчых ферм», «Комплексы механізацыі вырошчвання збожжавых культур», «Кормадабываючыя машыны», «Механізацыя малочнай справы», «Бульбаўборачны камбайн КК-Р», фільмы аб аўтаматычных сажалках СКТ-4 і СРН-4 і іншыя аказваюць дапамогу арганізатарам сельскагаспадарчай вытворчасці і механізацыі.

Аб сельскагаспадарчых фільмах

тарам, накіроўваюць увагу калгаснікаў на тое, каб актыўна прымяняць механізмы ў вытворчасці.

Прыклад таго, як трэба скарыстоўваць кіно для прапаганды навуковых ведаў і вопыту перадавоў сельскай гаспадаркі, паказваюць работнікі ўстаноў культуры Маргінскай вобласці. На экранх сельскіх устаноўак у студзені, лютым і сакавіку гэтага года было дзядзена 487 спецыяльных сеансаў. Яны наведала звыш 50 тысяч працаўнікоў калгаснай бёскі. У Клічэўскім раёне за тры месяцы адбылося 60 сеансаў з паказам спецыяльных сельскагаспадарчых фільмаў. На кіносеансах пабывала за гэты час 11350 глядачоў.

У Слаўгарадскім раёне для паказу вучэбных сельскагаспадарчых фільмаў была выдзелена спецыяльная перасоўка. Механік Т. Нездзінон прадэманстравуе фільм «Пляноўка Савецкай Беларусі» ў 20 калгасках, якія вырошчваюць лён. Часта глядзяць сельскагаспадарчыя фільмы калгаснікі Чэрыкаўскага, Клімаўскага, Маргінскага і іншых раёнаў Маргінскай вобласці.

Аднак у іншых абласцях нашай рэспублікі сельскагаспадарчыя кінофільмы дрэнна

Вялікі нямецкі паэт

Да 150-годдзя з дня смерці Фрыдрых Шылера

На беларускай сцэне ў театры імя Янкі Купалы драма Шылера «Вільгельм Тэль» была пастаўлена ў першыя гады арганізацыі калектыва, а ў апошні час ажыццэўлена пастаўка і другой яго драмы — «Каварства і любоў», якая карыстаецца ў гледачоў нязменным поспехам.

Малоды Шылер выдатна бачыў і крытыкаваў у незвычайных сферах усе ганебнасці і значнасць феадальна-абсалютысцкага грамадства Германіі. Аднак ён не быў у стане супрацьпаставіць гэтаму свету нічога, акрамя высакродных, узвышаных, але абстрактных прамоў Карла Моора або Фердынанда, бо не меў канкрэтнага і яснага ўяўлення аб тым грамадскім ладу, які павінен быў змяніць феодалізм. Таму праблема рэвалюцыйнага паўстання супраць існуючага феадальна-абсалютысцкага грамадства ператваралася ў маладога Шылера ў суб'ектыўна-этычную праблему маральнага ачышчэння. Задача мастацтва Шылера бачыць у выхаванні і грамадска-маральным выхаванні чалавека.

Справа ў тым, што ў той час у Германіі эканамічны і палітычны адносіны былі надзвычай слаба развіты і таму бурны выбух пратэсту ў бюргерскай літаратуры «буры і націску» не мог атрымаць выцвілення і развіцця ў паслядоўным рэвалюцыйным святлопадзе.

Энгельс, характарызуючы Германію таго часу, пісаў, што «адзіную надзею на лепшы час бачылі толькі ў літаратуры. Гэта ганебная палітычная і сацыяльная эпоха была ў той самы час вялікай эпохай нямецкай літаратуры».

Шылер вітаў французскую буржуазную рэвалюцыю. У 1792 годзе французскі рэвалюцыйны Канвент узначаліў свабодналюбнага аўтара «Разбойнікаў», «Змывы Фіска і Генуі» і «Каварства і любоў» ганаровам званнем грамадзяніна французскай рэспублікі. Ён не адмовіўся ад гэтага ганаровага звання, нагледжаны на пратэсты веймарскага прыдворнага грамадства.

Але затым, па меры паглыблення палітычнай барацьбы ў Францыі, у перыяд якаябываў, Шылер, не ўлічваючы законамернасцей канкрэтнага гістарычнага жыцця, спалохаўся крайнясцей рэвалюцыйнага тэору, страціў веру ў магчымасць перабудаваць жыццё рэвалюцыйным шляхам.

У гэты перыяд ён піша рад артыкулаў і трактатаў па эстэтыцы і тэорыі мастацтва, у якіх выступае паслядоўным ідэалістычнай філасофія Канта, абараняе ідэю аб тым, што мастацтва павінен даваць чыслам.

У гэты-ж перыяд Шылер стварыў рад сваіх найбольш вядомых філасофскіх і лірычных вершаў, свае сучасныя вядомыя гістарычныя баллады. Асобна месца ў лірыцы Шылера займае «Песня аб звоне», дзе больш, чым у якім-небудзь іншым вершы паэта, пералятаюцца моцныя і званы бакі яго светапогляду. «Песня аб звоне» — гэта натхнёны гімн у гонар працы, працоўнага жыцця простага народа з яго буднямі, радасцямі і горам.

Труд — народом украшенье
И ограда от нужды,
Королю за трон почтенье,
Нам почтенье за труды.

Аднак тут ідэя працы і мірнага жыцця звязана з ідэяй цярплівага мяшчанскага існавання. Крытык Пісарэў не сумнеюма не на ўвазе гэты верш, калі папракаў Шылера, што ён «лаўровымі лістамі неўміручай лавізі ўпрыгожыў свіну галаву нямецкага філістэрства».

Прайшло некалькі год, і Шылер зноў вярнуўся да драматургіі, з усёй сілай і страцю сваёй палымнай душы вярнуўся да вялікіх хваляючых праблем дэмакратычнага пераўтварэння свету.

Калі ў пачатку свайго творчага шляху паэт адлюстравуў стыхійны бунт індывідуаліста-адзіночкі, моцнай асобы, дык у апошнія пяць год жыцця важнейшай тэмай яго творчасці стала тэма «свабоды і народа, свабоды і радзімы». Шылер у гэтыя гады звяртаецца да вялікага народнага руху, у якім вырашаецца лёс цэлых нацый. Гэта характэрна і для драмы «Орлеанская дзева», і для «Вільгельма Тэля», і для драмы «Дэметрыус». Ва ўсіх гэтых п'есах вырашаецца тэма вызвалення краіны ад імпэрыяльных захопнікаў намаганнямі саміх народных мас.

Пад уплывам бурных падзей французскай рэвалюцыі ў Германіі пачаўся працэс распаду і ліквідацыі самастойнасці пераважаючых раздробленых карыкальных дзяржаў. На парадок для паўстаўла праблема аб'яднання Германіі. Пачалася барацьба Прусіі за ролю гегемона ў гэтым аб'яднанні. Шылер быў праціўнікам рэвалюцыйнага прускага юнкерскага «аб'яднання Германіі зверху». Ён абвясціў сабе рашучым прыхільнікам дэмакратычнага аб'яднання знізу, усавоіўшы свае погляды ў драме «Вільгельм Тэль», якая з'яўляецца яго перадыялогічным палітычным крокам і адначасова яго палітычным запаветам.

На матэрыяле аддаленай гістарычнай эпохі з жыцця швейцарскага народа Шылер у гэтай драме вырашаў пытанне выключна надзвычайна для яго сучаснікаў: ці мае права народ паўставаць са зброяй у руках супраць улады, якая прыгнятае і рабуе яго? Свабодальны паэт сцвярджае: народ мае права сам кавец сваё шчасце, абараняюцца ад гвалту.

Нет, есть предел насилию тиранов!
Когда жестоко попирали права,
И бремя нестерпимо, к небесам
Беспредельно вызывает угнетённый...
Но если все испробованы средства,
Тогда развязкой остаётся меч.
Мы блага вышнее имеем право
Оборотень. За родину стоим,
Стоим за наших жен и за детей.

Сапраўдны герой гэтай п'есы — народ. Нямецкая сцэна да Шылера ведала толькі асобных герояў, якіх індывідуалізаваў, а калі на ёй выступала маса, дык яна была толькі базілікам фанам, зброяй у руках героя. Шылер ужо ў «Разбойніках» паказаў масу, як роўназначную герою сілу, а ў «Вільгельме Тэлі» ўвесь народ зроблены героем шырокага гістарычнага руху.

Бунтарскія драмы паэта-гуманіста Шылера хвалявалі і прадаўжаюць і да гэтага часу хваляюць усіх тых, хто неважліва дэспатызм і прыгнячэнне, хто імкнецца да поўнага раз'янення чалавека, да свабоды і самастойнасці народаў, да братэрства на зямлі.

Узяўшы сцяг нацыянальнага аб'яднання і незалежнасці, выкінуты за борт зрадніцкай кляі Адамура, прагрэсіўныя сілы Германіі высока ўнеслі таксама і на існаванне на гэтым шляху неўміручае імя Шылера, страшнага і палымнага барацьбіта за нацыянальнае адраджэнне і незалежнасць свайго народа.

Усе сумненні людзі паўтараюць сёння словы шылераўскай «Песні аб звоне»:

Ну-ка, дружно за канаты!
Вознесём его в простор,
В царство звуков, под богатый
Голубых небес шатёр!
Взяли! Разом! В ход!
Трунсулы! Идём!
Пусть раздастся громче, шире
Первый звон его — о МИРЕ!

Л. РАХЛЕНКА,
народны артыст БССР.

Настаўніцкі хор

калектыву рускія, беларускія і польскія песні: «Партыя, слухай, родная!», «Уральская рабінюшка», «Шла дзяўчына на пласкучу...», «Лясная песня», «Явар і каліна», «Зяюля» і інш. Сваімі першымі выступленнямі ў канцы

сакавіка на нарадзе дырэктараў школ Мінскай вобласці і ў «Дзень настаўніка» гарадскіх школ Мінска малады настаўніцкі хор заслужыў усеагульнае прызнанне.

Г. ВІНАГРАДАЎ.

«становага» героя, да плакатнай характарыстыкі «добрага» і «дрэннага». А гэта аб'яднае аўтарскае задуму.

«У добры час!» — найбольш удалы спектакль гамельян. Гэтым ён абавязаны ў першую чаргу В. Стрыжаву, В. Кузюкову, які ў ролі Афанасія Кабанова заваўвае сімпатыі гледача, Н. Гялоўскай (Баця Сарокіна), вельмі ўдумлай, тонкай і чырай выканаўцы ролі маці Аверыных Г. Смірновой. Калі ўспомніць, што А. Гаўрылаў у ролі свайго сваябраўнага юнаком нашых дзён, дык стане зразумела: шчасце ролей з дзесяці выканання добра. З гэтага складаецца агульны поспех спектакля. І ў такім спектаклі рэжысёр якраз і трэба больш уважліва прыгледзецца да сваіх актэраў, каб адрэчыцца сапраўдзую творчасць ад рабесці і на прыкладзе творчага падыходу да ролей вучыць актэраў высокай культуры выканання, а штатм знішчаць.

Мне хацелася паказаць, дзе і наколькі шкідны былі штатм, як ён у адным выпадку скажа ідэйную задуму п'есы, у другім — падрывае давер'е гледача да праўдападобнасці пацуды, у трэцім — аб'яднае аўтарскія намеры.

Тэатр у Гомелі яшчэ толькі пачынае сваё творчае жыццё. Творчыя работнікі, якія сабраліся ў ім, павінны зразумець, што ім трэба несці культуру гледачу, які падтрыманы да ўспрыняцця сапраўднага мастацтва, мастацтва вялікіх ідэй і гарачых пацуды. Трэба як мага хутчэй роўня актэраў, што з'ехаліся пад адзін дах, агрутаваць у калектыв, адоляць паказваць высокаідэйныя драматургічныя творы на належным узроўні тэатральнай культуры.

Але раней за ўсё трэба абвясціць барацьбу штатм.

Зноў зварот да штатмаванага паказу

У Саюзе савецкіх мастакоў БССР

Адбыўся справядліва-выбарчы сход жывапісцаў секцыі. Са справядлівай выступіў Х. Ліўшы, які адзначыў, што секцыяй праведзена значная работа. У 1954 годзе адбыліся выстаўкі пейзажаў Н. Дучына, Ул. Кудрэвіча, работ А. Гугеля. На жаль, дакладчык абмежаваўся сухім пералікам фактаў і лічбаў. Сход чакаў разбору асобных твораў, кратыкі няўдалых карцін, але гэта не было зроблена.

Жывапісца секцыя, гаворыць Н. Гусеў, з'яўляючыся самай шматлікай у Саюзе мастакоў, павінна разгортваць таварыскую крытыку, дамагаючы мастакам у творчасці. Але бюро секцыі прававала слаба і не заўсёды сустракала падтрымку праўлення Саюза ў сваіх мерапрыемствах.

Збіраючыся даволі рэдка, бюро за ўвесь год не склала ніводнага агульнага сходу жывапісцаў, адзначае Е. Ціхановіч. Усе разам мы маглі-б папярэдзіць аднабоковасць тэматыкі і хібы майстэрства на нашых выстаўках. Напрыклад, у плане экспазіцыі дэкаднай выстаўкі вельмі мала было карцін на тэмы сацыялістычнай сельскай гаспадаркі і яшчэ менш аб прамысловасці Савецкай Беларусі. Бюро не ўплывала на мастакоў у гэтай справе. Секцыя маглі-б прынесці вялікую карысць, абмяркоўваючы работы да выстаўкі.

Бюро таксама ўхілялася ад абмеркавання творчага шляху майстроў, не ўскрыла прычыны працяглага пасігнага «творчага застою» некаторых членаў Саюза і кандыдатаў.

Праўленне не разумее значэння секцыі ў творчым жыцці арганізацыі, адзначае А. Шыбеў.

З рэзкай крытыкай работы секцыі выступіў Я. Зайцаў. Ён падкрэсліў, што бюро абмякава аднеслася да павышэння прафесійнальнага майстэрства мастакоў.

У спрэчках выступілі таксама В. Цырка, В. Сухаверхаў, А. Забораў, Я. Красоўскі і Г. Бржозоўскі.

Абраны новы склад бюро секцыі, куды ўвайшлі: Г. Азгур, Н. Гусеў, І. Давідовіч, П. Крахалёў, Х. Ліўшы, Я. Ціхановіч, А. Шыбеў. Старшынёй бюро абраны А. Шыбеў, намеснікам старшынёй — Я. Ціхановіч, сакратаром — Н. Гусеў.

Канцэрт польскіх артыстаў

У сталіцу Савецкай Беларусі прыязджаюць артысты Польскай Народнай Рэспублікі: лаўрат Міжнароднага конкурсу п'яністаў імя Шапана Мілаш Магін, лаўрат міжнародных конкурсаў скрыпач Эдвард Статкевіч, а таксама п'яніст Сергіў Навроўскі, 8 мая гэты дзень канцэрт з твораў Шапана, Чайкоўскага, Вьенскага, Шымаўскага, Бацзвіча, Гумеля, Баха, Хачатуряна.

Гастрол польскіх музыкантаў — радасная падзея ў культурным жыцці мінчан.

Памяці вялікага кампазітара

У сувязі са 115-годдзем з дня нараджэння П. І. Чайкоўскага Беларуска філармонія наладжвае 7 мая сімфанічны канцэрт з твораў вялікага рускага кампазітара.

У праграме канцэрта — шостая (патэтычная) сімфонія і канцэрт для фартэпіяно з аркестрам.

Дырыжор — А. Стасевіч (Масква). Салістка — Э. Эфрон.

Канцэрты для калгаснікаў

Добра ведаюць калгаснікі Бабіцкага сельсавета калектыву мастацкай самадзейнасці сельскага клуба пад кіраўніцтвам настаўніка сярэдняй школы П. Крук і І. Тэзерман.

Калектыв выступаў з канцэртамі на калгасе «Зяветы Леніна», дзе была паказана п'еса А. Чэхава «Юбілей» і выкананы рускія, беларускія, маўдаўскія песні і танцы.

С. МІКУЛА.

Пісьмы ў рэдакцыю

Выдаць творы загінуўшых пісьменнікаў

У час Айчынай вайны герцаіна загінулі многія таленавітыя беларускія пісьменнікі. У 1949 г. Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла зборнік «Мы іх не забудзем», у якім змешчаны пасобныя іх творы. Аднак зборнік не можа даць поўнага ўяўлення аб творчасці гэтых пісьменнікаў. Давяня-ж выданні іх твораў з'яўляюцца бібліяграфічнай рэдакцыя і практычна недаступныя масаваму чытачу.

Рабіліся, праўда, спробы больш поўна выдаць творы пісьменнікаў, загінуўшых у Сарачыце з ворагам. У свой час выйшла кніга Ш. Шынклер «Пулс жыцця» і зборнік вершаў М. Сурычова «На сурмах баравых». Але справа гэтая не даведзена да канца. Напелла патрэба выдаць таксама выбраныя творы І. Шапавалава, А. Жаўрука, А. Ушакова.

В. ШКРАБА,
афіцёр запаса.

Стварыць краязнаўчы музей

Орша — адна са старажытных гарадоў нашай рэспублікі, які мае сваю багатую гісторыю. Тут захаваўся помнік архітэктуры, што адносяцца да XVI—XVII стагоддзяў. У галі першай рускай рэвалюцыі на Аршаншчыне рэвалюцыйны рух узначаліваў Копыская і Аршанская арганізацыі Палескага камітэта РСДРП. З 1907 па 1910 г. тут працаваў вядомы дзеяч большавіцкай партыі Панцеляймон Нікалаевіч Лепаўшнік. Неўміручымі подзвігамі праславілі сябе ў гады Вялікай Айчынай вайны партызаны-заслоўцы. Багата і сучасная гісторыя горада, ён ператваралася цэнтрам адзін з найбольш прыгожых прамысловых і культурных цэнтраў Беларусі.

Усе гэтыя абставіны настольва патрабуюць адкрыцц ў Оршы краязнаўчы музей.

Г. ТРУТКО,
выкладчык гісторыі
8-й сярэдняй школы.
Л. ВЫСОЦКІ,
супрацоўнік рэдакцыі газеты
«Ленінскі прызыў».

г. Орша.

С. У. Палонскі



Светлая памяць аб таленавітым кампазітары і чуйным таварышу Самуіле Уладзіміравічу Палонскім будзе заўсёды жыць у нашых сэрцах.

Пасля працяглай і цяжкай хваробы Самуіл кампазітар Уладзіміравіч Палонскі.

Учаны народнага артыста БССР прафесара В. А. Задагарова — Палонскі, пачынаючы з 1929 года, звязав свой жыццёвы і творчы шлях з Беларуссю.

Вельмі значнай была творчая работа С. У. Палонскага. Ён напісаў вялікае колькасць твораў у розных музычных жанрах, у тым ліку каля 40 хораў, песень, рамансаў, вакальных ансамбляў на тэксты беларускіх паэтаў. Многія з гэтых твораў, які напрыклад «Вечарынка ў галасе», «На Палесці гоман, гоман», «Песня аб Сталіне», «Пойдзем мы слядамі боек», вядомыя за межамі Беларусі.

З імем С. У. Палонскага звязана стварэнне адной з першых беларускіх музычных камедый «Зарэчны барок». Кампазітар доўгі час быў мастацкім кіраўніком прафесійнальных харавых калектываў Савецкай Беларусі.

Айчынай вайны, прапавіў кампазітар Самуіла Уладзіміравіча Палонскага ў Маскве, дзе ён працаваў у розных творчых камітэтах Саюза савецкіх кампазітараў СССР, С. У. Палонскі не парываў цесных сувязей з Беларуссю. Ён з'яўляецца аўтарам музыкі да першага беларускага фільма-канцэрта «Народныя таленты».

Партыя і ўрад высока адзначылі заслугі С. У. Палонскага ў развіцці беларускага савецкага музычнага мастацтва, надаўшы яму ганаровае званне заслужанага артыста БССР.

Партыя і ўрад высока адзначылі заслугі С. У. Палонскага ў развіцці беларускага савецкага музычнага мастацтва, надаўшы яму ганаровае званне заслужанага артыста БССР.

Я. Цікоцкі, А. Багатыроў, М. Аладаў, В. Яфімаў, Д. Лукас, Р. Пукст, Ул. Алоўнікаў, М. Чуркін, Р. Шырма, Г. Цітовіч, М. Пугалеўскі, І. Нісненіч, Б. Смольскі.

З замежнай пошты

НЕ ЗАГЛУШЫЦЬ ІХ ГОЛАС

Кніга Ганса Гельмута Кірта абмяркоўвалася на пасяджэнні будзёстага Германскай федэральнай рэспублікі. Дэлегацыя Альтмайер, разва прычыны супраць канфіскацыі рамана Кірта з бібліятэкі, заявіў: «Незразумела, на якой аснове камісія будзёстага прапанавала канфіскаваць з бібліятэкі папулярныя сярэд народа раманы, адныя недаходзячы закладчыца ў тым, што ён прапагандавае антываенныя ідэі. А чытаць гэты раманы ўсе роўна будуць!».

Сапраўды, раманы Кірта «Бунт капітала Аш» размышлі ў колькасці 250 тысяч экзэмпляраў. Наша чытача такі тыраж не можа здзіўляць, але для Заходняй Германіі гэты тыраж рэкордны. Ні адна кніга ў такой колькасці экзэмпляраў тут не выдавалася.

У гэтым раманы пісьменнік з вейзарнай сілай паказаў трагедыю маладога чалавека, апушчанага фашыстамі. Капітал Аш трапіла на ўсходні фронт, бацьчы страшэнныя звесткі, якія робяць нямецка-фашысцкай войска, і адмаўляцца расстраляваць мірнае насельніцтва. Яго пасылаюць за гэта ў канцэнтрацыйны лагер.

Па задуме аўтара, гэты раманы — толькі першая частка трылогіі пад назвай «Нуль востра дроб п'яніца» (нумар салдацкага білета). «Урыўкі з наступных раманаў трылогіі («Дзе ваша істэцыя, капітан?», і «Лейтэнант звар'яцеў») былі надрукаваны ў швейцарскіх газетах. У Заходняй Германіі іх негэта было выдаць. Цяпер кніга Кірта на раненню камісіі будзёстага канфіскавана. Французская буржуазная газета «Нувель літэра» піша, што заходнегерманскія ўлады «б'яцця пісьменніка, які павінен стаць нацыянальнай гордасцю немцаў».

Ражысёр Пауль Мей на матэрыяле кнігі Кірта стварыў карціну «Нуль востра дроб п'яніца». Ён скарыстаў першыя раманы Кірта і ўрыўкі з іншых яго раманаў. Карціна гэта адмаўляецца ў Бельгіі. Заходнегерманскія ўлады прынялі ўсе меры, каб перашкоды рабодзе адмыслова калектыву на радзіме Кірта. Фільм з поспехам дэманструецца ў Францыі, Бельгіі, Аўстрыі. Да апошняга часу ён не дапускаўся на заходнегерманскія экраны. Толькі зусім нядаўна дэманстрацыя гэтай карціны была дазволена, і то нямногім фешэблэным кіноаўтарам, дзе цэны асабліва высокія і куды шырока масы гледачоў усё роўна не трапіць. Нагледжаны на гэта, газеты паведамляюць, што калі гэтых тэатраў утвараецца вейзарная частка. Ні адна карціна за апошні час не карысталася такім поспехам, як гэтая.

У нашых газетах паведамлялася, як у заходнегерманскіх выданнях быў знячымся раманы выдатнага нямецкага пісьменніка Эрнха Рэмарка «Час жыцця і паміраць». Цяпер Рэмарк выпусціў новы раманы «Востраў надзей», тэматычна блізкі да рамана Кірта. Кніга расказвае аб жыцці простага нямецкага салдата Эрнста Грэбера. Герой рамана — салдат адной з войскаў расейскіх, размешчаных на акупіраванай Украіне. Ён бачыць зойбствы і страшэнныя разбурэнні, разумее жорсткасць і бессэнсоўнасць усяго гэтага, але ён не працэстуе.

Сумленна абуджаецца ў Эрнста Грэбера, калі ён трапіла ў адпачынак у родны горад і там становіцца сведкам паветраных бомбардыровак, бачыць зойбствы нямецкіх дэмаў, успамінае, што такіх-жа зойбствы дачыў бачыў на Украіне. Пасля вяртання ў армію Эрнст Грэбер змяніўся. Ён не жадае сляпа падпарадкавацца загадам і спрабуе вызваліць аршытаных украінскіх дачей і жанчын. Яго забіваюць асаўцаў.

І хоць каранні і вытокі вайны і фашызма не да канца яшчэ аясны пісьменніку, як і для яго героя, у дзю сваіх апошніх раманах Рэмарк узяў сваё галоўнае стварэнне вайны. Таму гэтыя раманы становяцца папулярнымі сярэд чытачоў капіталістычных краін, які калісці быў папу-

лярыны раманы гэтага пісьменніка «На Заходнім фронце без зямлі».

У апошні час свай голас пратэсту супраць вайны ўзняў буйнейшы нямецкі пісьменнік старэйшага пакалення Томас Ман. У новай апавесці «Кавалер індустрыя Фелікс Бруа» ён стварыў вобраз гарматнага караля, аднаго з падпалышчыкаў вайны. Дзеянне гэтай апавесці адбываецца яшчэ ў час падрыхтоўкі да першай сусветнай вайны. У вобразе караля індустрыі не дзяка пазначы аднаго з прадстаўнікоў сям'і Крупа. Апавесць раскрывае механіку падрыхтоўкі да вайны.

У свой час і Томас Ман і Рэмарк эмігравалі з фашысцкай Германіі. Цяпер Рэмарк жыве ў Амерыцы, Томас Ман — у Швейцарыі. Абодва пісьменнікі не вызваліліся ад многіх дробнабуржуазных забобнаў, але ўзнікаюць свай голас супраць вайны. І іх голасу не заглушыць...

КАШМАРЫ
МІСТЭРА ПЕТЭРСАНА

Містар Петэрсан з'яўляецца кіраўніком «амерыканскай грамадзянскай абароны». Задатка гэтай устаноў — выпадку вайны мабілізаваць грамадзянскае насельніцтва. Як вядома, амерыканскаму грамадзянскаму насельніцтву ніхто не пагражае, і радыё амерыканец не верыць у магчымасць нападу «невядомага» ворага.

І вось містар Петэрсан у сваіх прамовах па радыё і тэлебачанню, якія наладжваюцца дзець не штодзённа, усяляе імкненца запалохаць простага амерыканца, завульціць яго, што вайна непазбежна і пачнецца яна ў бліжэйшы час.

Выступаючы па радыё, ён прапануе ўсім добрым амерыканцам сям'ям набыць акумулятарныя радыёпрыёмнікі, бо пры павышэнні нападзе электрастанцыі могуць спыніць работу. І тады пры дапамозе тэлекі прыёмнікаў радыёны амерыканцы змогуць пачуць навіны і паставоны ўрада, які, на думку Петэрсана, «будзе пасылаць свае распрадэжні, знаходзячыся да дэка ад Вашынгтона». І сапраўды, які відэа, Петэрсан не вельмі даўрае амерыканскаму ўраду, калі лічыць, што ён павіне стаціць, як толькі пачнецца вайна.

У другім сваім выступленні па радыё Петэрсан паведамляе аб нейкім таямнічым абудаванні, якое знаходзіцца па той бок канадскай граніцы. Гэтае таямнічае абудаванне згодна пасылаць смяротныя праменні. Спартрэбілі ішматлікі абвэржэнні канадскіх газет, каб расцэпіць гэты камшар Петэрсана. Але ён не сумняецца і паведамляе, што ў выніку атамнай бомбардыроўкі будучы разбураны 192 гарады і загінуць 70 мільёнаў амерыканцаў (крыху менш паловіны насельніцтва краіны).

Паводле падлікаў містэра Петэрсана, у час першых варажых налетаў загіне дзець мільянаў амерыканцаў. Петэрсан заявляе, усе было-б добра, але як быць з забітымі? На могілках такую колькасць пахаваных нематых. Петэрсан прапануе амерыканцам загада падумаць аб гэтым і хаваць сваіх блізкіх у дварах, у скляпах і падвалах дамоў. «Жоны павінен падумаць аб тым, які пахавань мертвых. Падумаць пра сваіх блізкіх».